

TRAFİK KAZALARININ AZALTI LMASINDA YETİŞTİRİLMİŞ İNSAN KAYNAKLARININ ROLÜ: D UMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ KARAYOLU TAŞIMACILIĞI HİZMETLERİ BÖLÜMÜ ÖRNEĞİ

Bülent TOKAT*
Hakan KARA**

ÖZET

Günümüzde her şey belli bir gelişim ve değişim göstermektedir. Ulaştırma, iletişim, teknoloji ve bilgi alanında yaşanan değişimler ve gelişmeler hayallerimizin sınırlarını zorlamaktadır.

Bir ekonominin ulaşım sektöründe kı t kaynaklarının en verimli ve ussal biçimde kullanımının sağlanması , izlenmesi gereken politika ve ona bağlı yöntem ve araçların, başka deyişle "teknolojinin" bir sorunsal olarak ele alınmasını gerektiren konuların başında gelmektedir. Ancak, her dört otobüsten birinin kaza yapması ve kazalarda ölüm oranlarının yüksek olması otobüsle yolcu taşımacılığı sektörünün trafik kazalarındaki payını ortaya koymaktadır. Trafik kazalarının nedenlerine bağlı olarak sorunun çözümünde en önemli unsur, otobüs sürücülerinin ve sektörün diğ er insan kaynaklarının eğitimine yönelik kurumlaşmadır. Bu çalışmada trafik kazalarında ve bu kazaların azaltılmasında dünya'da bir örneği olmayan, Dumlupınar Üniversitesi Karayolu Taşımacılığı Hizmetleri Bölümünü ve Otobüs İşletmeciliği, Host-Hosteslik, Kaptanlık programlarının kazaları azaltmada rolü betimlenmeye çalışılmıştır.

GİRİŞ

Otobüslerin neden oldu ğ u trafik kazalarının önlenmesinin önemli alt yapı çalışmalarından birisi, otobüsle yolcu taşımacılığı sektörünün insan kaynaklarının eğitimidir.

Trafik kazalarının aktif değişkenleri, ş oför, yol, araç sayısı, araç yoğunluğu, tonaj, iklim çalışma süreleri, eğitim düzeyi vb. faktörlerdir. Ancak istatistiki veriler kazaların ağı rlıklı olarak sürücü hatalarından kaynaklandığ ının göstermektedir. Sürücü hatalarının kaynağı ise eğitim ve öğretim yetersizliğidir.

Bu açığı gidermek için Dumlupınar Üniversitesi Kütahya Meslek Yüksekokulu, Karayolu Taşımacılığı Hizmetleri Bölümü içerisinde Otobüs İşletmeciliği, Host-Hosteslik, Otobüs Kaptanlığı programları oluşturularak 1996-1997 döneminde kurumsallaşarak eğitim-öğretime başlamıştır.

*Doç. Dr. Dumlupınar Üniversitesi İİBF, İşletme Bölümü.

**Öğr. Gör. Dumlupınar Üniversitesi Kütahya MYO.

1-TRAFİK VE KARAYOLU ULAŞIMININ ÖNEMİ: ULAŞIM VE TRAFİK SORUNSALI

Sorunsal kavramı; birçok sorunun bulunduğu durum ya da olguları kapsar. Ulaştırma'da değil sadece birtakım ülke, bölge ve yörelerin, tüm dünyanın başlıca sorunları arasında yer almaktadır.

Bir toplumun önemli fiziksel yaşam kurumlarından biri olan ulaşım insan vücudundaki damarların işlevini görür. Ulaştırma sektörü diğer bütün sektörlerin gelişimini destekler; sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınma içerisinde itici bir güç niteliği taşır.

Ulaştırma içinde bulunduğu ekonomiye yön verebilecek güce sahip olduğu için, ulaştırmaya yön verme durumunda olanların dikkat etmesi gereken bazı özellikler şu şekilde ifade edebiliriz:

- 1-Ulaştırma bir hizmettir,
- 2-Ulaştırma sektöründe toplam maliyet içinde sabit maliyetlerin payı çok yüksektir,
- 3-Ulaştırma sektörünün en önemli özelliklerinden biri de ulaşım sisteminin, ülkenin ekonomik, sosyolojik ve siyasal yapısına yön verme, şekil verme etkisine sahip olmasıdır,
- 4-Ulaştırma yatırımları sadece kâr ya da zarar ölçütlerine göre değerlendirilemez ya da yatırım kararı sadece kâr beklentilerine göre verilemez.

Bir ekonominin ulaşım sektöründe taşımacılık, ister mal ister yolcu açısından, kıt kaynakların verimli ve ussal biçimde kullanılmasında, yürütülmesinde gereken politika ile ona bağlı yöntem ve araçların başka deyişle teknolojinin bir sorunsal olarak ele alınması gereken konuların başında gelmektedir.

Çağımızda motorlu araç yaşamımızın ayrılmaz bir parçasıdır. Kentimizden, evimizden, iş yerlerimizden, fabrikamızdan ya da tarım alanından yapılan insan ve eşya taşımacılığı giderek yaygınlaşmıştır. Havayolu, Denizyolu ve Demiryolu taşımacılığının bazı kolaylıkları olduğu, kaza, yaralanma, ölüm ve maddi hasar da daha az risk faktörü taşıdığı söylenebilir. Ancak, deniz ve hava taşımacılığının coğrafi özellikler istemesi, demiryolu'nun ise küçük yerleşim yerleri dahil karayolu'nu seçmesine neden olmaktadır. Ülkemizde ulaşımda ve taşımada karayolu taşıma sistemleri % 95'lik çok önemli bir paya sahiptir. Yaş meyve ve sebze taşımacılığında da karayolu taşımacılığı önem taşımaktadır.

Son 20-30 senedir insanların kent dışında yerleşme özenti ve zorunluğu küçük ve orta sanayi merkezlerinin dışına çıkarılmaya başlaması, büyük sanayi bölgesinin

kentlerden daha uzak yerleşim yerlerine kayması toplu taşımacılık, kamyon, otobüs kamyonet ve minübüs taşımacılığını artırmıştır. Bu karayolu trafiğindeki artış her ülkenin ekonomik, sosyal, tarımsal ve sanayi durumu ve gereksinime göre çok değişkendir. Bu nedenle (trafik ve taşımacılıkta) her ülke için farklı değişkenlikler ve yerel ve özel kurallar olabilir. Ancak, trafik kazasını etkileyen üç temel faktör farklı değişkenlikler, yerel ve özel kurallar olabilir. Ancak, trafik kazasını etkileyen üç temel faktör olan sürücü ve araçtan başka üçüncü faktör olarak yol, araçtaki yolcu ve yayalardan oluşan çevre faktörünün kazaların azaltılmasında daha iyi çareler aramada ortak taraflar vardır. Bazı ülkeler sağ ve soldan trafiğin daha güvenceli olduğu inancında ısrar etmektedir, bazı ülkeler maksimum hızı 90 km. kabul ettiği halde araç kilometre saatlerini 240-300 km'ye çıkartarak insanları hız çılgınlığına adeta özendirilmektedir. Bir ülke ya da bölgede trafik güvenliği trafik polisi, diğer ülke ya da yerde jandarma ile sağlanmaya çalışılması, bazı bölgelerde trafik kazasında kurtarma ve acil yardım hizmetinin itfaiye, özel kuruluşlar, diğer ülke ya da bölgede sağlık teşkilatında yapılması yadırganabilir. Bir yandan araba teknolojisinde bazı otomotiv sanayicisinin araçların şekil ve iç yapılarını, motor ve diğer kısımlarının bir bölümü kısa aralıklarla, diğerlerinin 5-10 senede değiştirmekte, trafik güvenliğinde etkisi çok olan özellikle lastik, fren, aks, rod, silecek, direksiyon ve emniyet kemeri her firma başka değişikliklerle karşımıza çıkarmaktadır. Bütün bu başlıkların amacı daha rahat, daha süratli ve daha ekonomik ulaşım sağlamak içindir.

2-TRAFİK KAZALARI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Uygarlığın ve tekniğin hızlı gelişimine uyarak çağımızda hızlı giden araçlara gerek duyulmuş ve giderek çok süratli taşıtlar yapılmış ve bunlar sayıca artmıştır. Sayısı ve hızı artan motorlu araçlar yaşantımızın vazgeçilmez bir parçası olurken birçok insanın

yaşamına son vermiş ya da onları sakatlamış; birçok parasal zararlara neden olmuştur. İstatistiklere göre dünya'da ölüm nedenleri arasında; çocuk ölümlerinden sonra kazalar ikinci sırayı almaktadır. Trafik kazaları diğer ülkelerde kazaların %30 kadarını oluştururken bizde yaklaşık olarak kazaların yarısını oluşturmaktadır.

Ülkemizde Trafik Kazasının oluşumunda sorumlu olarak araç sayısı 1997 verilerine göre toplam 7.776.394 tür. Toplam kaza sayısı 807.533; ölümlü kaza sayısı 3863, yaralanmalı kaza sayısı 59396; maddi hasarlı kaza sayısı 324.274; ölü sayısı 5181; yaralı sayısı 106146 olmuş oluş şekillerine göre kazalar ve sonuçları Tablo 1'de ayrıntılı olarak gösterilmiştir. Maddi hasar ise yine 1997 verilerine göre 45.851.717.161.000._T1

dir. (Tablo 2) 1997 sonu itibariyle ülkemizde sürücü belge sayısı 9.853.370 erkek ve 1.443.865 bayan olmak üzere toplam 1.297.235 tir.

Diğer yandan her yıl 400.000-450.000 yeni araç 750.000-850.000 yeni sürücü yollara katıldığı halde yılda iyileştirilen ya da yeni açılar yoldaki artış %3-4 kadardır. Trafik kazalarının önde gelen nedenini insan oluşturmaktadır. Ülkemizde kazaların %95'ini oluşturan insan faktörünün etkisi, Avrupa ülkelerinde yaklaşık %50'dir. Sürücü asli ve tâli kusurları sonucu meydana gelen kazaların karakterlerine göre dağılımları tekrardan kaçınmak için metin içinde belirtilmeyerek ayrıntılı olarak Tablo 3 ve Tablo 4 de izlenebilir.

Kazaların artışıdaki diğer bir faktör kent ve trafik kültürü yeterli olmayan yüzbinlerin her sene İstanbul başta olmak üzere büyük kentlere göçü, çoğunun ilkökulda okumadan dışarıdan sınavla aldıkları ilkökul diplomaları ve buna güvenerek çoğu denetimsiz ve yetersiz sürücü kurslarından yollara dökülen yüzbinler, toplumsal bilinç yerine kaderci bir hoşgörü, denetimin yetersizliğinin her biri önemli birer sorundur. Haklı olarak yılların yılı her depremin ağıtı dillerimizde, acısı yüreklerimizde düğümleir ve adeta her gün trafik depremi geçiren ülkemizde, bu en önemli içtenlikle, ciddiyetle kalıcı olarak ele alınmaz.

TABLO-1- OLUŞ ŞEKİLLERİNE GÖRE KAZALAR VE SONUÇLARI

A.Toplam Kaza B.Ölümlü Kaza C.Yaralanan Kaza D.Maddi Hasarlı Kaza E.Ölümlü Kaza F.Yaralı Sayısı

	A	%	B	%	C	%	D	%	E	%	F	%
Çarpışma	272774	70.39	1612	41.73	24983	42.06	246179	75.92	2555	49.31	49006	46.17
Trene çarpma	3088	0.80	46	1.19	345	0.58	2697	0.83	71	1.37	628	0.59
Duran araca çarpma	44131	11.40	112	2.90	2164	3.64	41905	12.92	150	2.90	3616	3.41
Sabit cisme çarpma	22678	5.85	182	4.71	3973	6.69	185223	5.71	225	4.34	6763	6.37
Yayaya çarpma	17307	4.47	1116	28.89	15219	25.62	972	0.30	1184	22.85	17648	16.63
Hayvana çarpma	1823	0.47	7	0.18	264	0.44	1552	0.48	8	0.15	475	0.45
Devrilme	9541	2.46	309	8.00	4990	8.40	4242	1.31	385	7.43	11801	11.12
Yoldan çıkma	15772	4.07	444	11.49	7228	12.17	8100	2.50	564	10.89	15909	14.99
Araçtan düşme	369	0.10	35	0.91	230	0.39	104	0.03	39	0.75	300	0.28
Toplam	387533	100.00	3863	100.00	59396	100.00	324274	100.00	5181	100.00	106146	100.00

TABLO-2- TRAFİK KAZALARI VE KARŞILAŞTIRMA

A.Toplam Kaza B.Ölümlü Kaza C.Yaralanan Kaza D.Maddi Hasarlı Kaza E.Ölü Sayısı F.Yaralı Sayısı G.Maddi Hasar Miktarı (000 TL) I.İndeks

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
A	115295	142145	171741	208823	233803	279663	344641	387533
I	55	68	82	100	112	134	165	186
B	5090	4896	4720	4932	4568	4458	4160	3863
I	103	99	96	100	93	90	84	78
C	50681	51636	53584	58357	58016	61571	58536	59396
I	87	88	92	100	99	106	100	102
D	59524	85613	113437	145534	171219	213634	281945	324274
I	41	59	78	100	118	147	194	223
E	6286	6231	6214	6457	5942	6004	5428	5181
I	97	96	96	100	92	93	84	80
F	87693	90520	94824	104330	104717	114319	104599	106146
I	84	87	91	100	100	110	100	102
G	328017281	606474453	1162058830	2271308469	4790854586	9917246068	2166575310	4585171716
I	144418	267015	511625	1000000	2109293	4366314	9538886	20187358

**TABLO-3- SÜRÜCÜ ASLİ KUSURLARI SONUCU MEYRDANA GELEN KAZALARIN
KARAKTERLERİNE GÖRE DAĞILIMI**

A. Toplam Kusur Sayısı B.Tek Araçlı Kaza İle sonuçlanan Kusur Sayısı C.İki Araçlı Kaza İle Sonuçlanan Kusur sayısı
D.Zincirleme Kaza İle Sonuçlanan Kusur Sayısı

	A	%	B	%	C	%	D	%
Kırmızı ışıklı trafik	9417	3.01	318	2.53	8722	3.18	377	1.43
Taşıt giremez trafik	4248	1.36	302	2.40	3715	1.35	231	0.88
İkiden fazla şeritli	2715	0.87	174	1.38	2336	0.85	205	0.78
Arkadan çarpma	90044	28.75	857	6.81	74491	27.16	14696	55.69
Geçme yasağı olan	4639	1.48	970	7.70	4332	1.25	237	0.90
Doğrultu değiştirme	55657	17.77	5056	40.15	48883	17.82	1718	6.51
Şeride tecavüz etme	24454	7.81	417	3.31	22550	8.22	1487	5.63
Kavşaklarda geçiş ön.	62133	19.84	528	4.19	56922	20.76	4683	17.75
Kaplamamın dar old.	1994	0.64	194	1.54	1729	0.63	71	0.27
Manevraları düzenleyen	31750	10.14	3356	26.65	27784	10.13	610	2.31
Yerleşim birimleri	1277	0.41	92	0.73	923	0.34	262	0.99
Park için ayrılmış	24894	7.95	329	2.61	22753	8.30	1812	6.87
Toplam	313122	100.00	12593	100.00	274240	100.00	26389	100.00

**TABLO-4- SÜRÜCÜ TALİ KUSURLARI SONUCU MEYDANA GELEN
KAZALARIN KARAKTERLERİNE GÖRE DAĞILIMI**

A. Toplam Kusur Sayısı B.Tek Araçlı Kaza İle Sonuçlanan Kusur Sayısı
C.İki Araçlı Kaza İle Sonuçlanan Kusur Sayısı D.Zincirleme Kaza İle Sonuçlanan Kusur Sayısı

	A	%	B	%	C	%	D	%
Dur işaretinde durmamak	599	0.44	29	0.06	540	0.67	30	0.47
Hat yük yolcu alma-indirme	2025	1.48	150	0.30	1716	2.13	159	2.50
Hat. Yük yolcu taşıma	854	0.62	266	0.53	519	0.64	69	1.08
Trf.salih olm.araç	1460	1.07	232	0.46	1048	1.30	180	2.83
Uykusuz, yorgun, hasta, dalgın	89855	65.65	33044	66.12	53330	66.22	3481	54.66
Karş.halin sellektör yapmama	367	0.27	58	0.12	287	0.36	22	0.35
Araçta reflektör bulundurmama	334	0.24	19	0.04	259	0.32	56	0.88
Araçta çekme halatı takoz bulundurmama	1032	0.75	351	0.70	598	0.74	83	1.30
Alkollü olarak araç kullanmak	9052	6.61	2311	4.62	5989	7.44	752	11.81
Aşırı hızla araç kullanmak	31302	22.87	13513	27.04	16253	20.18	1536	24.12
Toplam	136880	100.00	49973	100.00	80539	100.00	6368	100.00

3-TRAFİK KAZALARININ ÖNLENMESİNDE EĞİTİM-ÖĞRETİMİN YERİ

Günümüzde çoğu mesleğin üniversite düzeyinde bir eğitim ile kazanıldığı düşünülürse, karayolu yolcu taşımacılığında öncü rolü üstlenen ve doğrudan topluma yani insana hizmet veren otobüs işletmecileri, otobüs kaptanların, host-hosteslerin belirli bir eğitim düzeyine çıkartılarak eğitilmiş ve becerili sektör elemanları olarak yetiştirilmesi gerekmektedir.

Kazaların minimize edilmesinde önceliğin otobüsçülük sektörüne verilmesinin nedeni, otobüslerin kaza oranının ve meydana gelen kazalarda can kaybının yüksek olmasıdır. Otobüsçülük sektörünün ekonomisi de hızla değişmektedir.

Sektör, sermaye yoğun ve ileri teknoloji otobüslerle taşımacılığa başlamıştır. Bu nedenle sektör sürücüler yanında diğer işlevler olarak adlandırılan otobüs işletmecisi, host-hosteslik gibi işlevlerde istihdam edilecek eğitilmiş insan gücüne de gereksinim duyulmaktadır. Dolayısıyla karayolu taşımacılığı sektörünün tüm insan gücü kaynaklarının eğitilmesi hedeflenmesi trafik kazalarının azaltılmasında etkin olacağı açıktır.

4-KARAYOLU TAŞIMACILIĞI HİZMETLERİ PROGRAMINDA İNSAN KAYNAĞININ YETİŞTİRİLMESİ

Otobüs işletmelerinde, çalışan işgören (işletmeci, host-hostes, kaptan) sanayi işletmelerinde çalışan işgörenden sayıca az olabilir. Ancak, otobüs işletmelerinde çalışan işgörenlerin bazı temel özelliklere sahip olması gerekmektedir. Hizmetin gerektirdiği bilgi, yetenek ve eğitime sahip olma, en az iki yabancı dil bilmek, sorunları kavrama ve çözme yeteneğinin olması aranılacak özelliklerin başında gelmektedir. Otobüs işletmelerinin verimli çalışması ancak izlenecek iyi bir işgören politikasının varlığına bağlıdır. Her otobüs işletmesi, yasal yükümlülüklerinin dışında bir işgören politikası belirlemelidir.

Türkiye’de otobüs işletmeleri, gereksinim duyulan işgörenlerini, yetiştirilmek üzere alınan işgörenlerini, şoförlerinin yanında belirli bir süre sefere çıkartarak ya da gereksinim duyulan işgörenlerini başka işletmelerden transfer yoluna giderek sağlamaktadırlar.

Bu açığı doldurmak için, Devlet ya da özel girişimciler herhangi bir girişimde bulunmamışlardır. Dumlupınar Üniversitesi Karayolu Taşımacılığı Hizmetleri bölümü bu açığı doldurmaya yönelik eğitim ve öğretim vermektedir.

Kurulduğu yıldan itibaren bölüm toplam 210 öğrenciyi mezun vererek sektöre yetmişmiş eleman gereksinimi gidermede büyük katkılar sağlamıştır. (Otobüs İşletmeciliği 99, Host-Hosteslik 53, Kaptanlık 58) Hâlen toplam 164 öğrenci eğitim ve öğretimini sürdürmektedir. (Otobüs İşletmeciliği 75, Host-Hosteslik 44, Kaptanlık 45)

Dumlupınar Üniversitesi Kütahya Meslek Yüksekokulu
Otobüs İşletmeciliği Ders Programı

YARI YIL I

Dersin Adı	Teori	Uygulama	Kredi
Otobüs İşletmeciliği I	3	0	3
Matematik	2	0	2
Davranış Bilimleri I	2	0	2
Genel Ekonomi I	3	0	3
Halkla İlişkiler I	2	0	2
Genel Trafik bilgisi I	3	0	3
Yabancı Dil (İngilizce)	2	0	0
Türk Dili	2	0	0
TOPLAM	19	0	15

YARI YIL II

Dersin Adı	Teori	Uygulama	Kredi
Otobüs İşletmeciliği II	3	0	3
Otobüs İşlet. Yön-Org.I	3	0	3
Temel Hukuk	2	0	2
Genel Ekonomi II	3	0	3
Halkla İlişkiler II	2	0	2
Davranış Bilimleri II	2	0	2
Yabancı Dil (İngilizce)	2	0	0
Türk Dili	2	0	0
TOPLAM	19	0	15

YARI YIL III

Dersin Adı	Teori	Uygulama	Kredi
Vergi Sigorta ve Taş. Huk.	2	0	2
Genel Muhasebe	3	0	3
Otobüs İşlet. Yön.Org.II	3	0	3
İstatistik	2	0	2
Turizm ve Seyahat Sosyo.	2	0	2
Bilgisayara giriş	2	2	3
Yabancı Dil (Almanca)	2	0	0
A.İ.İ.T.	2	0	0
TOPLAM	18	2	15

YARI YIL IV

Dersin Adı	Teori	Uygulama	Kredi
Ulaştırma Muhasebesi	2	0	2
Personel Yönetimi	2	0	2
Hizmet Pazarlaması	3	0	3
Ulaştırma Ekonomisi	3	0	3
İşletme Finansmanı	2	0	2
Otobüs İşlet. Bilgi. Uygu.	2	2	3

Yabancı Dil (Almanca)	2	0	0
A.İ.T.	2	0	0
TOPLAM	18	2	15

**Dumlupınar Üniversitesi Kütahya Meslek Yüksekokulu
Otobüs Operatörlüğü (kaptanlık) Ders Programı**

YARI YIL I

Dersin Adı	Teori	Uygulama	Kredi
Fizik	2	2	3
Matematik	2	0	2
Genel Trafik Bilgisi I	3	0	3
İlk Yardım ve Sağ. Bil.I	2	2	3
Davranış Bilimleri I	2	0	2
Halkla İlişkiler I	2	0	2
Beden Eğitimi	3	0	0
Türk Dili	2	0	0
Yabancı Dil (İngilizce)	2	0	0
TOPLAM	20	4	15

YARI YIL II

Dersin Adı	Teori	Uygulama	Kredi
Sürücülük Teknikleri	2	2	3
Sürüş Psikolojisi	2	0	2
Genel Trafik Bilgisi II	3	0	3
İlk Yardım ve Sağ. Bil.II	2	2	3
Davranış Bilimleri II	2	0	2
Otobüslerde Teknik Sis.	2	0	2
Beden Eğitimi	3	0	0
Türk Dili	2	0	0
Yabancı Dil (İngilizce)	2	0	0
TOPLAM	20	4	15

YARI YIL III

Dersin Adı	Teori	Uygulama	Kredi
İleri Sürücülük Tek I	2	2	3
Simulasyon Eğitimi I	2	4	4
Uygulamalı Sürücü Eği.I	2	4	4
Meteoroloji	2	0	2
Kitle Taşımacılığı	2	0	2
Yabancı Dil (Almanca)	2	0	0
A.İ.T.	2	0	0
TOPLAM	14	10	15

YARI YIL IV

Dersin Adı	Teori	Uygulama	Kredi
İleri Sürücülük Tek. II	2	2	3
Simulasyon Eğitimi II	2	4	4
Uygulamalı Sürücü Eğt.II	2	4	4
Sigorta Taşımacılık Hukuku	2	0	2
Araç ve Yol Güvenliği	2	0	2

Yabancı Dil (Almanca)	2	0	0
A.İ.İ.T.	2	0	0
TOPLAM	14	10	15

Dumlupınar Üniversitesi Kütahya Meslek Yüksek Okulu
Host ve Hosteslik Ders Programı

YARI YIL I

Dersi Adı	Teori	Uygulama	Kredi
Mantık -Felsefe	2	0	2
Otobüs İşletmeciliği	3	0	3
Halkla İlişkiler I	2	0	2
İlk Yardım ve Sağ. Bilgi. I	2	2	3
Davranış Bilimleri I	2	0	2
Genel Trafik Bilgisi	3	0	3
Yabancı Dil (İngilizce)	2	0	0
Türk Dili	2	0	0
TOPLAM	18	2	15

YARI YIL II

Dersin Adı	Teori	Uygulama	Kredi
İkram Ve Servis Teknikleri	1	4	3
Davranış Bilimleri II	2	0	2
Görgü Kuralları	2	0	2
İlk Yardım ve Sağ. Bil. II	2	2	3
Halkla İlişkiler II	2	0	2
Sürücülük Teknikleri	2	2	3
Yabancı Dil (İngilizce)	2	0	0
Türk Dili	2	0	0
TOPLAM	15	8	15

YARI YIL III

Dersin Adı	Teori	Uygulama	Kredi
Turizm ve Seyahat Sos.	2	0	2
Çevre Bilgisi	3	0	3
Sosyal Psikoloji	2	0	2
Temel Hukuk	2	0	2
Mesleki İngilizce	2	4	4
Kitle Taşımacılığı	2	0	2
Yabancı Dil (Almanca)	2	0	0
A.İ.İ.T.	2	0	0
TOPLAM	17	4	15

YARI YIL IV

Dersin Adı	Teori	Uygulama	Kredi
Stres Yönetimi	2	0	2
Hizmet Pazarlaması	3	0	3
Sosyal Psikoloji II	2	0	2
Otobüslerde Teknik Sis.	2	0	2
Mesleki İngilizce	2	4	4
Araç ve Yol Güvenliği	2	0	2
Yabancı Dil (Almanca)	2	0	0
A.İ.İ.T.	2	0	0
TOPLAM	17	4	15

SONUÇ

Trafik kazalarının nedenini oluşturan faktörler, ister olaya neden olan kişi ya da kişiler (kişi faktörü), ister olaya neden ya da aracı olan araç ve gereç (araç faktörü) isterse de olayın oluşumuna yardım eden ortam (çevre faktörü) olsun trafik kazalarının günümüzde ulaştığı boyut korkunçtur

Nitekim, trafik kazaları ülkemizde artık sorun boyutlarını çok aşmış; bir doğal afet, bir facia durumuna geldi. İstedığımız kadar cezaları arttırın, trafik ekiplerinin sayısını iki katına çıkarın, denetimleri yoğunlaştırın hiçbiri bu faciayı olağan sorun boyutlarına çekemiyor. Başka deyişle ne içimizdeki, ne de dışımızdaki trafik canavarını durduramıyoruz. Çünkü, bize Batı'dan gelen bir çok olgu gibi, trafiğimizi, ne de eğitim, sağlık ve ekonomimizi Batı ölçülerine uyduracak bir kültürel üstünlüğe ulaşamadık. Peki ne yapılması gerekir? Kısa dönemli önlemler bir işe yaramadığına göre uzun dönemli önlemlere başvurmak gereği çıkmaktadır.

Karayollarına trafik canavarı levhaları asmakla bu işi çözemeyeceğimize göre; önce içimizdeki şu canavarı besleyen kişilik zayıflıklarımızla uğraşma yollarını araştırmak gerekecektir. İhmal, adamsendecilik, kaba cesaret, bilgisizlik, hız merakı, ciddiyetsizlik, kural tanımamazlık gibi kişiliğimize çöreklenmiş kötü huylarımızdan bizi kurtaracak bir eğitimi ailede, okulda, kurumlarda bireylerimize kazandırma yollarını bulmamız gerekmektedir. Yaşamlarımızın kendi ellerimizde olduğunu herkese anlatılmasıdır. Türkiye'de rastladığımız Doğu'ya özgü kadercilik ile bir Batılı'nın 'kendine mukayyet ol, ancak o zaman Tanrı sana yardım eder' düşüncesi arasındaki fark burada ortaya çıkıyor.

Bir toplumun sorunları, çözüm süreleri bakımından uzun ve kısa olarak bölümlendirilir. Doğal afet ya da faciaya dönüşmüş sorunlardan toplumu kurtarmak için, bir yandan kısa önlemler alınırken; diğer yandan uzun dönemli önlemlere başvurulmalıdır.

Taşıt araçları yaşamımıza tüm boyutlarıyla girmiştir. Artık yollarda yaya, ya yolcu ya da sürücüyüz. Durum böyle olunca; trafik konusunda hem aile çevresinde, hem okullarda eğitim için bir takım plan ve programların yürürlüğe konulması zorunluluğu çıkmaktadır. Sözcüleri, trafik tüm öğretim ve eğitim düzeyinde ders, kurs konusu olabilmelidir. Tarihimizi, coğrafyamızı vb. öğretim programlarımıza alırken; canımızın da değerini bilip, trafiğe de bu kapsamda düşünmeliyiz.

Ulaşım ve trafik konusunda üretilecek ve alınacak doğru kararların ülkenin sosyal ve ekonomik yaşamın gelişmesine ivme olan başta üniversiteler ve diğer kurum ve kuruluşların uzman kişi ve grupların ortak çalışma içine girmesi gerekir. Her konuda ürünlerin daha yaygın olarak kullanılması ve kullanım alanlarının arttırılması gerekmektedir.

Sonuçta; 'Trafikte yapılan her hizmet bir can kurtarır.' Bunun maddi ve manevi değeri ölçülemez

KAYNAKÇA

TOKAT Bülent, KARA Hakan, **Otobüs İşletmeciliği**, Dumlupınar Üniversitesi Yayın No: 7, Avcı Matbaası, İstanbul, 1999.

TOKAT Bülent, **Ulaşım ve Trafik Sorunsalı**, T.B.M.M. Trafik Kazalarını Araştırma Komisyonuna Sunulan Rapor, Ankara,2000.

Trafik Eğitim ve Araştırma Dairesi Başkanlığı, **Trafik İstatistik Yıllığı-1997**.

SEVİM Şerafettin, ERDEM Mehmet, 'Otobüsçülük Sektörünün İnsangücü Kaynaklarının Meslek Yüksekokulunda Eğitilmesi', **Ulaşım ve Trafik Kongresi-Sergisi, 01-02 Ekim, 1999**, Ankara, TMMOB Makine Mühendisleri Odası, Yayın No:242.

Yüksek Öğretimde Otobüsçülük, Dumlupınar Üniversitesi Toplantı Metinleri, Kütahya,Mart, 1996.